

PANURUS

FUGLE OG NATUR I SØNDERJYLLAND
OAS OG DOF SØNDERJYLLAND

Inholdsfortegnelse

Panurus' fremtid i dine hænder	3
Kort nyt	4
Fugleværnsfonden - 50år	6
Nyt om ATLAS III	8
Nytårsbirdrace 2016	10
Digt af Mette Sarus Hansen	12
Generalforsamling i OAS	13
Formandens kikkert	15
Set og hørt siden sidst	16
Fugleture i Sønderjylland	17

Forsidebilledet:
Stær ved redekasse
Foto: Hans Hagge

Bagsidebilledet:
Opmærksom skovhornugle
Foto: Torben Andersen

Redekasser & Foderhuse

Kig ind på hjemmesiden for typer og priser.

Afhent på mit værksted, eller jeg sender.

Specielle kasser
fremstilles gerne
efter ønske.

Hans Erik Lock, Aubækvigvej 2, 6200 Aabenraa
tlf. 7462 2203, mobil 2224 5287, mail lock1@live.dk

www.Redekassebyggeren.dk

PANURUS' FREMTID ER I DINE HÆNDER

AF GABOR GRAEHN

Når du holder årets første nummer af Panurus i hånden, er det samtidigt det sidste lokale fugleblad i landet. Bladet blev grundlagt for næsten 50 år siden af en flok mennesker fra Als og Sundeved, som OAS' foreningsblad. Dengang blev bladet skrevet på maskine, gad vide hvordan man duplikerede bladet i 60erne. Måske med karbonpapir...

Efter nogle år kom DOF-Sønderjylland til og bladet sendes nu til medlemmer af begge foreninger.

Vi har sidenhen fået både computere, printere og kopimaskiner, dertil DTP-programmer som virkelig hjælper med at lave bladet. Desværre producerer ingen af delene indhold til Panurus, det er kun medlemmerne som gør. Derudover skal der fortsat en del arbejdskraft til for at skaffe artiklerne, finde passende fotoer og ikke mindst få lavet et blad ud af det.

Untertegnede - eneste tilbageværende redaktør - har nu stået for opsætningen i 5 år og er stolt

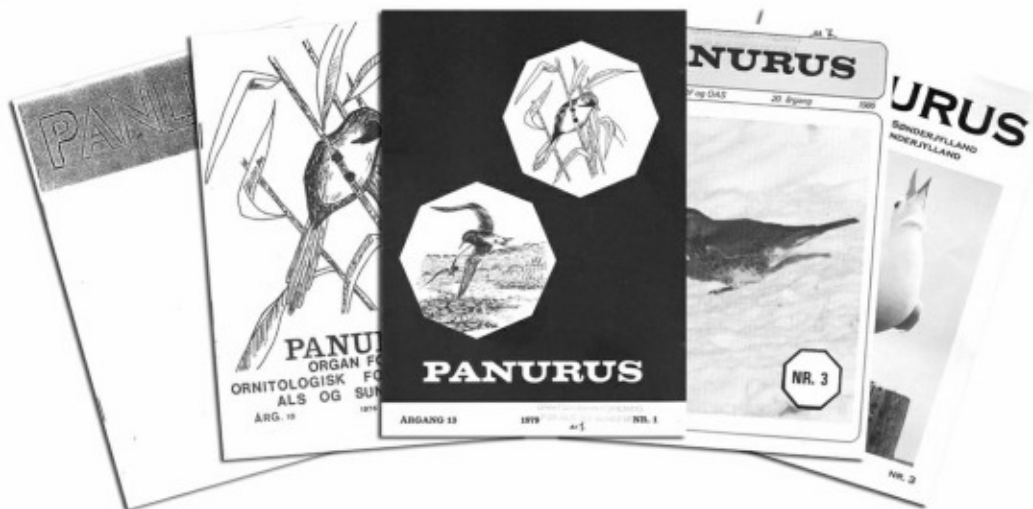
WE WANT YOU

af at have været med til at udgive mange fine numre af vores blad. Jeg har indtil sidste år også haft hjælp af først Bjarne Nielsen og sidenhen Gerd Bonnesen, som takkes for et godt samarbejde. Nuværende nummer er produceret uden ko-redaktør og dette kan sikkert også ses i antal af siderne.

Hvis Panurus skal bestå i sin nuværende (eller lignende form) har vi brug for ...
...ja, netop DIG!

Jeg som redaktør har brug for sparringspartnere og for mennesker, som kan "skaffe" stof til bladet, helst en fra hver af de fire sønderjyske kommuner. Du behøver ikke være fuglenørd - bare du har e-mail samt lysten og viljen til at hjælpe med at udgive vores alle sammens PANURUS.

Hvis du elsker bladet, har nogle gode ideer og bare lidt tid tilovers så skriv til mig!
På forhånd tak!

KORT NYT

Nyt vådområde ved Birkepøl på Sydals

af Kaj Abildgaard

For et par år siden startede planerne om at lave et vådområde ved Birkepøl. Man havde fået tilsagn om nogle EU-midler til formålet, men man manglede Naturstyrelsens tilladelse til at gennemføre projektet. Den har kommunen nu fået, og sidste forhindring for planernes gennemførelse er så, om lodsejerne vil afhænde jord til formålet.

Projektet ligner det, som blev lavet ved Bundsø, men denne gang skal der laves halv vandflade med vådeng og tørreng, hvilket jeg anser for bedre end ren vandflade.

Arealets størrelse bliver på ca. 120 hektar. Det berørte område ligger nord for det første stykke grusvej. Denne vej skal også i forbindelse med projektet hæves.

Foto: Gunnar Andersen

Kommer storken snart?

Af Kaj Abildgaard

Fødselstallet falder. Det må vi gøre noget ved. Sådan har 2 grupper tænkt.

Augustenborg Storkelaug startede for et par år siden, og de har været meget aktive. Der er udpeget mange områder omkring Augustenborg, som skulle gøres storkevenlige. Der er opsat mange meter hegn, og 2 steder er der udsat kvæg, for at områderne kan blive afgræsset. Der er vist også opsat en storkerede. Selv om jeg er lidt skeptisk overfor om storken kan lokkes til, så må jeg konstatere, at indsatsen er meget gavnlig

for naturen i det hele taget. Vil du vide mere, så gå ind på deres hjemmeside www.augustenborgstorkelaug.dk

Også ved Bundsø er storken særdeles velkommen. Den 2. marts er der indkaldt til stiftende generalforsamling for foreningen "Nord-Als Storkelaug". Planen er vist i første omgang at få opsat en storkerede. Kontaktperson er her Polle på mobil 40164980.

Sølvhejrer og skestørke

Af Kaj Abildgaard

Her har vi 2 arter, som lige så stille er vokset de seneste år.

Sølvhejren er på størrelse med fiskehejren, men er helt hvid, så den er relativ nem at få øje på. Næbbet er gult undtagen i yngletiden, hvor det er mørkt. Det er en af de største af hejrerne. På verdensplan er den ret udbredt, men optræder i Europa noget spredt. Den betegnes som delvis trækfugl. I den forløbne vinter er den dog set mange steder. De højeste tal siden 1.dec. er Rømhøddammen 2, Rejsby Enge 5, Hostrup Sø 4, Slivsø 1, Lille Søgaard Sø 5, Bundsø 1 og Ulkebøl Dam 1.

Den lever mest af fisk, men tager også meget andet. Det er en art, som vi forventer sikkert snart vil yngle. Der er foreløbig talt om 2 steder, som indtil videre hemmeligholdes. Det ene er i Sønderjylland.

Foto: Svend Ove Jensen

Skestorken, som er en ibisart, er også i pæn fremgang, og der yngler efterhånden over 100 par i Danmark. Den er dog ikke set yngle i det sønderjyske. Langli ved Esbjerg er nok det nærmeste sted. Til gengæld ser vi den meget, når den trækker. Her står der ofte en del ved den vestlige tyske grænse og ved Schlüttsiel ca. 30 km længere mod syd.

Skestorken har fået navn efter sit spatelformede næb, som den fører frem og tilbage i vandet, når den søger føde. Fuglen er næsten helt hvid og med en gul halsring. Den trækker marts/april og i september.

Foto: Torben Andersen

Kontingent til OAS

Her efter vores generalforsamling er det ved at være tid for kontingentbetaling til OAS. Mange har allerede betalt, så pas på ikke at sende penge 2 gange.

Med dette nummer af Panurus skulle der gerne være et girokort, som kan bruges. Det er dog ofte billigere at overføre pengene til vores girokonto med reg. nr.1551 og konto nr. 9104429. Beløbet er kr.150,-.

Venlig hilsen,
Formanden

Fugleværnsfonden fejrer jubilæum i 2016: **50 år i fuglenes og naturens tjeneste – også i det sønderjyske**

AF HANNE HAVEMOSE

2016 er en milepæl i Fugleværnsfondens målrettede arbejde i fuglenes og naturens tjeneste. En milepæl som også gælder fondens fire reservater i Sønderjylland, og som med al tydelighed viser, at indsatsen virker, og at Fugleværnsfonden fortsat har en betydelig rolle at spille, når det gælder naturbeskyttelse for fugle, for folk og for fremtiden ikke mindst.

Nok er vi små spillere i en større sammenhæng, men med tiden har vi vist, at vi har forstand på forvaltning af naturen til gavn for fugle og den øvrige biodiversitet. Vi kalder os *Fugleværnsfonden*, men når vi passer godt på fuglene, så passer vi også godt på hele naturen og al den biologiske mangfoldighed. I den sammenhæng synes vores arbejde vigtigere end nogensinde, udtaler fondens direktør Kristian Dammand Nielsen, som blandt andet refererer til fondens populære BioBlitz bl.a. i Sølsted Mose og på Stormengene, hvor der blev fundet mange spændende og sjældne arter. 50 års erfaring med naturpleje og forvaltning af fugle- og naturområder har givet Fugleværnsfonden solide kompetencer på feltet og rigtig gode samarbejdsmuligheder har budt sig, heriblandt også fondens hidtil største EU-projekt i det sønderjyske:

Gennem tiden har vi været samarbejdspartner ved en lang række projekter, både kommunalt og i EU-regi samt modtaget bidrag fra forskellige legater og fonde, siger Kristian Dammand Nielsen. Fugleværnsfondens projekt i Sølsted

Mose er et godt eksempel herpå. Projektets overordnede formål er at forbedre forholdene markant for den truede højmosenatur og hjælpe den sjældne fisk dyndsmørlingen, som kun findes i Danmark. Det afsluttes med stor indvielse til juni i år og er indgået i samarbejde med EU og Tønder Kommune samt med større økonomiske støtte fra 15. Juni Fonden og A.P. Møller Fonden.

*...når vi passer godt på
fuglene, så passer vi også
godt på hele naturen.*

Fugleværnsfondens nyest erhvervede reservat er også i det sønderjyske, nemlig Bremsbøl Sø, hvor 15 hektar lavvandet sø og eng blev etableret i 2012. Samme år indvandrede her en række arter af rastende og ynglende ænder, gæs, vadefugle og fouragerende rovfugle. Atlingand, lille præstekrave, rødben og strandskade ynglede i 2013, der blev registreret dansende brushøns i 2013 og ynglende toppet lappedykker i 2014. Derudover er der observeret fouragerende sorterne i 2014-15, og rørdum som sandsynlig ynglefugl i 2015. Og så holder Bremsbøl Sø stadig Danmarksrekorden for sølvhejrer – hele 26 hvide hejrer samtidigt en augustdag i 2014.

I alt har Fugleværnsfonden fire reservater i

Sønderjylland, som ud over de to ovennævnte også tæller Søgård Mose og Stormengene. Når fonden åbner dørene for en lang række små og store aktiviteter i forbindelse med fejring af sit 50 års jubilæum, er det derfor også med Sønderjylland som omdrejningspunkt. Så hold øje. 2016 bliver et godt fugleår. For fugle, for folk og for fremtiden.

Foto: Allan Gudio Nielsen

Jubilæumsårets største begivenheder:

Årets bog på fugle- og naturfronten / 10. juni

En storslået fotobog og fortælling om fondens

reservater skrevet af Jan Skriver og Søren Ryge Petersen, suppleret med fotos af de allerbedste naturfotografer. Bogen giver et vue over fondens perlerække af naturområder samtidig med, at den gør status over de mange gode resultater, der er opnået i løbet af de 50 år, der er gået. Ønskes et eksemplar, er der mulighed for

forudbestilling på www.fugleværnsfonden.dk.

FUGL – en vandreudstilling / 10. juni 2016

Fugleværnsfondens 50 års arbejde for fuglene fejres også i kunsten. Årets mest ambitiøse udstilling om fugle i kunsten er sat i værk på baggrund af følgende citat af

Fugleværnsfondens grundlægger Lorenz Ferdinand (1921-2001):

'Kunstneren skal vise, at han har oplevet noget ude i naturen, og han har haft fortrolighed med og kendskab til de fugle, som han gengiver'

Udstillingen hedder kort og godt FUGL, og åbner den 10. juni på Johannes Larsen Museet med bogreception på

Fugleværnsfondens jubilæumsbog samt et væld af spændende begivenheder.

Den 10. september kommer udstillingen til Sophienholm, hvorefter den er at se på Vendsyssel Kunstmuseum fra december 2016 og et godt stykke ind i 2017.

Indvielse af stort naturgenopretningsprojekt i

Sølsted Mose / 17. juni 2016

2016 er også året hvor Fugleværnsfondens hidtil største LIFE-projekt afsluttes. Store landskabsmæssige forandringer er gennemført i projektperioden 2011 - 2016 med det overordnede formål at forvandle tilgroede

arealer til et helt åbent naturlandskab, hvor højmosen med tiden skal tage form.

De nye åbne arealer indvies med stor fest den 17. juni.

Enkeltbekassin Foto: Allan Gudio Nielsen

DOFT – et særnummer / oktober 2016

I anledningen af jubilæet har Dansk Ornitologisk Forenings videnskabelige tidsskrift DOFT dedikeret en særlig udgave til Fugleværnsfonden. Dette særnummer af DOFT udkommer til oktober med faglige artikler og essays, der fra forskellige perspektiver og faglige

udgangspunkter sætter fokus på fondens udvikling og betydning gennem de fem årtier. DOFT kan primært rekvireres hvis man er kernemedlem af Dansk Ornitologisk Forening.

Årsskrift 2016 / december 2016

Året afsluttes med Fugleværnsfondens årsskrift, som udsendes til alle gode støtter af fondens

arbejde samt helt ekstraordinært og i jubilæets anledning også til alle DOFs medlemmer. Gå ikke glip af de mange flotte naturfotos fra fondens naturvejleder Allan Gudio Nielsen m.fl. samt fortællinger fra året, der gik.

Støt Fugleværnsfonden med min. kr.? og du er sikret et eksemplar.

Foto: Hanne Havemose

Og så er der alle fugleturene... / i hele 2016

Fugleværnsfonden har over 100 ture som løbende annonceres på hjemmeside, Facebook samt i vores turfolder.

Vel mødt – i kunsten, i litteraturen, i naturen - over det hele!

NYT OM ATLAS III

AF JESPER LEEGAARD

Vi er nu nået halvvejs gennem vores store projekt, som vil give os ny viden om hvordan det står til med de danske ynglefugle. Mange har allerede lagt rigtig meget energi og tid i projektet, som forhåbentlig også har givet dejlige oplevelser med fuglene. Vi går nu i gang med den andensidste ynglesæson, som projektet løber over, derfor vil jeg her komme med nogle ideer til, hvordan man kan optimere sin tid i felten.

På ATLAS III hjemmesiden er der to funktioner, som jeg finder mere og mere anvendelige, efterhånden som data bliver tastet ind. Begge funktioner findes under fanen **"Kvadrater"**.

ARTSLISTE: Her kan man se alle de arter, som er indtastet i ens kvadrat – både ens egne og andres indtastninger. Når "rullegardinet" åbnes, vises arterne med de sikre ynglende øverst, efterfulgt af sandsynlig ynglende og med de mulig ynglende nederst. Neden under listen, er der mulighed for at trykke "skift sortering". Nu kommer artslisten frem med fuglene i systematisk orden. På denne liste får man et godt overblik over, hvilke arter som kan opgraderes. Fx har man landsvale som sikker ynglende, bysvale som sandsynlig og digesvale som mulig. Her bør man blive ansporet til at opgradere bysvale og digesvale. Et andet eksempel er de sangere, som er blevet indtastet som "syngende" og derved havnet i kategorien af "mulig ynglende". Ved at genfinde fx syngende tornsanger og gulbug kan de opgraderes til sandsynlig ynglende.

ARTER REGISTRERET I NABOKVADRATER:

Her kan man se hvilke arter, som er set i de kvadrater som støder op til ens eget kvadrat og – vigtigt – **ikke** er fundet i ens eget kvadrat. En virkelig god funktion, som bliver mere og mere interessant som indtastningerne løber ind. Personlig bruger jeg funktionen som en "tjekliste" over arter, som jeg har overset eller bare glemt at indtaste. Hvis fx gøg dukker frem på listen, betyder det at du endnu ikke har indtastet gøg. Herved kan man blive gjort opmærksom på de arter, som man har glemt at indtaste, da gøg vel stort set kan findes i et hvert kvadrat i vores landsdel.

I "Fugle & Natur" 1-2016 bliver der efterlyst indtastning af 13 arter – nemlig de 13 arter som er gået procentvis mest tilbage siden ATLAS II

undersøgelsen for ca. 20 år siden. De 13 arter er markpiber, kirkeugle, broget fluesnapper, agerhøne, spurvehøg, sjagger, dobbeltbekkasin, fuglekonge, nattergal, hedeheg, duehøg, tårnfalk, hvepsvæve.

Nogle af arterne er reelt gået tilbage, men flere af dem er givetvis overset.

Markpiber, kirkeugle og sjagger vil det ikke være relevant at eftersøge målrettet i vores landsdel, men naturligvis er intet umuligt.

Broget fluesnapper er gået voldsom tilbage, men skal eftersøges i gammel løvskov. Vær opmærksom på at arten ikke er sjældnen som træfugl om foråret.

Agerhøne er i stærk tilbagegang, men er heller ikke let at registrere. Territoriehævdende fugle kan høres om aftenen i marts og april, men ellers opdages agerhønen oftest ved tilfældigheder, når man færdes i det åbne land.

Spurvehøgen er ganske givet overset. Den stiller ikke særlig store krav til ynglelokalitet. Hvis man ser en spurvehøg flyve med bytte i klørerne i juni eller juli vil jeg anbefale at man indtaster "bevæger sig til/fra sandsynlig redested".

Dobbeltbekkasin er gået tilbage, men skal eftersøges på enge, moser og fugtige heder. Det er en dejlig oplevelse at høre territoriehævdende dobbeltbekkasin på en stille forårsaften.

Fuglekonge må simpelthen være overset/overhørt. Godt nok er vi alle blevet ældre, og dens kald/sang er i høje toner, men arten skal kunne findes overalt, hvor der er nåleskov.

Nattergal har jeg svært ved at tro, skulle være gået tilbage pga. af manglende ynglebiotoper. Der kan naturligvis være årsager i vinterkvarteret/trækruter som spiller ind. Arten skal eftersøges i sidste halvdel af maj i fugtige skove og tilgroede moser. Jeg kan på det

kraftigste anbefale fugleture på stille forårsaftener/nætter hvor man kan få store naturoplevelser.

Hedehøge er både fåtallige som ynglefugle og svære at registre. Fuglene er mest aktive i første halvdel af maj, hvor de danner par, etablerer territorie og bygger rede. Derefter er der en lang stille periode, indtil ungerne bliver store fra midten af juli til midten af august.

Duehøg er sandsynligvis gået en del tilbage, men er også svær at registrere. Nemmest er det at lokalisere territoriehævdende fugle i februar/marts. Duehøg kan dog også registreres flyve højt over yngleskoven og "flage" (overgumpens fjer spredtes ud) langt inde i yngletiden.

Tårnfalk må også være overset, selv om lokal tilbagegang ikke kan udelukkes. Om foråret kan parret registreres skrigende og kaldende omkring redstedet, som fx kan

være i en redekasse eller gammel kragerede. Når der er unger i reden kan de registreres flyvende med bytte og sidst på sommeren kan man opleve familieflokkene være meget aktive omkring det sted, hvor de har ynglet.

Hvepsevåge er sandsynligvis også overset som ynglefugl. Den ankommer sent, færdes skjult og bliver ofte overset som "bare" værende en musvåge. Fuglenes elegante territorieflugt over yngleskoven i maj er en stor oplevelse. Andre gange ses den bare i glimt, hvis man færdes i en yngleskov. Det vigtigste er nok at være opmærksom på den, så forveksling med musvåge undgås.

Ud over de 13 arter som projektledelsen efterlyser, vil jeg også opfordre til at gå efter følgende arter:

Skovsneppe: En art som muligvis ikke er særlig udbredt her i Sønderjylland, men som også let bliver overset. Arten skal registreres i løvskov med fugtige partier. Når mørket falder på – ca. 1 time efter solnedgang – kan hannen registreres, når den flyver på kryds og tværs af skoven,

knurrende og pistende.

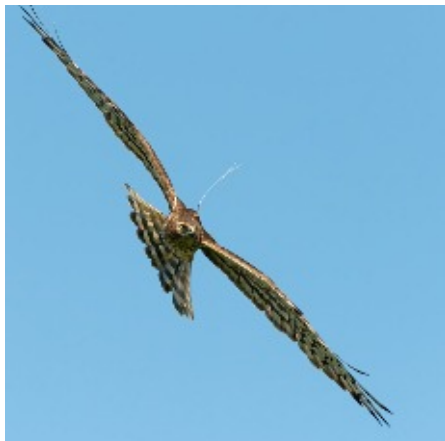
Turteldue: En art vi her i Sønderjylland har et stort ansvar for at få styr på, da langt hovedparten af landets ynglepar findes her. Arten skal findes i nåleskov og den registreres stort set udelukkende som kurrende. Den skal eftersøges i maj og juni, hvor den kan høres kurrende på vindstille dage.

Isfugl: Efter flere milde vintre i trækk, må arten kunne findes på en lang række lokaliteter. Den kan yngle langs små og store vandløb og ved fiskerige søer. Traditionelt findes reden udgravet i en skrænt direkte ud til vandløbet, men faktisk kan redehullet være udgravet flere hundrede meter fra vandet. Redehullet kan også udgraves i rodklumpen på et vindfældet træ.

Hedelærke: Eftersøges på de traditionelle ynglelokaliteter som heder og større rydninger i nåleskovsplantager. Hedelærken er desuden

fundet ynglende i juletræskulturer i de seneste år – så hold øjne og ører åbne her. Hedelærken har en smuk sang, som det er godt at øve sig på, da sangen er den nemmeste måde at finde fuglen på.

Sidst men ikke mindst er det også vigtig at få gået TimeTælleTurene. Her og nu er det den tidlige forårstur som er relevant, da den skal gåes i perioden 1. april – 12. maj. Det er vigtig at få gået turene for at gøre projektet komplet, men en TimeTælleTur er mere end det. En TimeTælleTur er en hel time for dig selv, i fred og ro og i et roligt tempo, hvor fuglene kan nydes i ro og mag. Du kommer til at gå i et terræn, som du med stor sandsynlighed ikke vil gå i ellers. En TimeTælleTur giver kort sagt en helt anderledes fugleoplevelse. På en af mine TimeTælleTure sidste forår gik ruten langs en rapsmark i fuld blomstring. To steder ude midt i marken sad der rørspurvehanner og sang, hvilket jeg ikke har set beskrevet tidligere. Er rørspurvene ved at indtage rapsmarkerne som ynglelokalitet?

*Hedehøg med Antenne
Foto: Torben Andersen*

NYTÅRSBIRDRACE 2016

AF MORTEN B. HANSEN

Næsten traditionen tro afholdte Feltornitologisk Udvalg nytårsbirdrace den 1. januar. Som forsvarende mester fra det sidst afholdte arrangement i 2014, så valgte jeg igen i år at deltage, selvom det medførte en mindre ændring i mine nytårsaftenplaner.

Reglerne for årets birdrace var ganske simple. Man skulle registrere så mange arter som muligt og observationerne skulle indtastes i DOFbasen. Vinderen ville blive belønnet med et gavekort på 500 kr. til Naturbutikken.

Min efterhånden mangeårige erfaring med både nationale og internationale birdrace begivenheder har lært mig, at deltager man for at vinde, så er forberedelsen en vigtig faktor for at kunne planlægge den rigtige strategi. Af samme grund var det også min plan, at der til dette birdrace skulle bruges et par dage på at finde de forskellige arter på lokaliteterne i det sydvestjyske. Det gik ikke helt som planlagt, da det kun blev til en enkelt dag i felten og på baggrund heraf, måtte jeg i højere grad ty til DOFbasen og min erfaring med lokaliteterne og fuglene i det sydvestjyske.

Selv startede jeg ud omkring kl 6. På det tidspunkt er det endnu sort nat. Jeg havde besluttet mig for at gøre et forsøg på at finde nogle enkelte arter i billygternes skær. Det var naturligvis langt fra sikkert, at det kunne gøres, men forsøget skulle afprøves. Resultatet for mig var begrænset. Billygterne gav kun **Gråand**. **Blisgås** og **Pibeand** hørtes. Derfra gik turen til en sløruglelokalitet og lidt som forventet, så var den ikke helt let på det tidspunkt af dagen, hvorfor jeg sagtens kunne have sovet lidt længere!

Kongens Mose og Draved Skov rettede heldigvis lidt op på den pauvre artsmæssige start. Gode arter som **Trane**, **Grønspætte**,

Huldue og **Stor tornskade** blev set, mens andre glimrede ved deres manglede samarbejdsvillighed. Det lykkedes mig således at komme afsted uden arter som Dompap, Fyrremejse og Halemejse. Havde jeg brugt mere tid, så havde jeg også fundet dem, men et birdrace handler også om tidsoptimering. Tid forbrugt på én art ét sted kan koste to arter et andet sted.

Da jeg forlod de to lokaliteter var jeg betænkelig. Mange gode skovarter var misset og totalen var ikke imponerende. Jeg havde forventet mere i skoven, men vejret om morgenen kunne godt have haft indflydelse. Heldigvis gik turen mod Margrethe Kog rigtigt godt. Arter som **Husskade** og **Tyrkerdue**, der trods deres almindelighed sagtens kan drille i et tidsoptimeret skema, blev set fra bilen og langsomt begyndte totalen at ændre sig til det bedre. Dette skulle også ses i lyset af, at vejret havde ændret sig fra trist til fremragende. Sol fra en skyfri himmel og ikke specielt meget vind gjorde sit til, at mange fugle var medgørlige.

Dagens SU-art: Jagt Falken

Kogene gjorde også, at det hele blev bedre. **Sølvhejre**, **Vandrefalk** og **Dværgfalk**

var hurtigt på listen. Grænsevejen gav også godt og da jeg fandt en **Jagt Falk** var jeg naturligvis godt tilfreds. Det var en god art at få med, men det blev også en tidsrøver, da det er en art som skal forelægges sjældenhedsudvalget for officiel anerkendelse. Da jeg selv sidder i det udvalg, så følte jeg mig ramt af en forpligtigelse af at få den dokumenteret på behørigt vis og det viste sig, at den art alene tog 40 minutter fra mit pressede skema. Men jeg fik den vist til en del glade tyskere og da jeg på min vej væk så Peter Kjer Hansen, så blev han også lige tippet om fuglen. Derudover gav Margrethe Kog **Havørn**, **Fjeldvåge**, **Blå Kærhøg** og turens eneste **Rødben**. Tidevandet var ikke med mig, hvorfor mængden af vadefugle var begrænset. Det

kunne dog reddes ved Ballum. Jeg fortsatte mod nord og på den tur fik jeg endeligt **Tårnfalk** på listen. Lidt grotesk, at det var den sidste falkeart som jeg så, men det afspejler meget godt, at tilfældigheder også spiller en stor rolle på et birdrace.

Ballum Sluse blev næste destination og her skulle der kigges efter vadefugle. Svend Anker Schwebs have tastet en **Klyde** ind i DOFbasen to dage forinden, så det var særligt den jeg spejdede efter. Det lykkedes mig at finde to og sammen med **Islandsk ryle** og **Strandhøjle** begyndte det hele at se ganske lovende ud.

Næste stop var Lakolk Strand. Vel ankommet til stranden erfarerede jeg, at jeg langt fra var den eneste, der havde fået den idé idet jeg

estimerede, at der alene på stranden var 200 biler.

Hovedparten var tyskere der ville ud og nyde det fremragende vejr på årets første dag.

Den store andel af turister gjorde også, at en art som sandløber glimrede ved sit fravær. Den er normalt let at finde i vandkanten, men da der var mennesker næsten

overalt, så var de fortrukket til mere rolige omgivelser.

Lakolk Strand gav forventelige arter som **Sortand** og **Ederfugl**, men grundet tiltagende mørke og frustration over manglende sandløber og mange mennesker forlod jeg hurtigt stranden igen. Det var den første af tre dårlige beslutninger som jeg tog på Rømø. På grund af dette var Rømø ikke den store succes og øen blev forladt i frustration over manglende held og dårlige beslutninger.

I et forsøg på at rette bare en lille smule op på det valgte jeg at køre mod Gl. Hviding Engso. Det gik heldigvis lidt bedre og med **Sortstrubet Bynkefugl**, **Engpiber** og **Mosehornugle**, så blev der rettet lidt op på Rømons dårlighed. Mosehornuglerne blev set kl 16.22 og var dermed den sidste art, jeg så i nogenlunde dagslys.

Jeg havde på det tidspunkt mistet overblikket over antallet af arter registreret. En fintælling i bilen viste, at dagstotalen var nået op på 98 arter. Ønsket om at nå de 100 arter gjorde, at jeg hurtigt fik styr på, hvilke manglende arter som nattens mulm og mørke kunne give. Fem arter var endnu i spil. Tre uglearter og dertil rørdrum og vandrikse. Af de tre uglearter lykkedes **Sløruglen**. Sidste lokalitet blev Magisterkogen og trods en lang gåtur i mørket lykkedes det ikke at få nogen nye arter på listen og totalen endte således på 99 arter. På samme tid både imponerende og irriterende. Jeg fik godt nok 16 arter mere end i 2014, men den manglende art nummer 100 ville jeg godt have haft i bogen. Det kunne også sagtens være lykkedes, hvis ikke jeg havde "spildt" 40 minutter

på jagtfalken og taget nogle dårlige beslutninger på Rømø. Men det ved jeg så til næste år.

Udover totalen på 99 arter så kan det siges, at jeg var afsted fra 06.00 til 19.30 og jeg sammenlagt fik kørt omkring 300 km. Hvis antallet af arter holdes oppe mod det tidsrum, hvor solen er "fremme", så viser

beregningen, at jeg har registreret en ny art mindre end hver 5. minut, hvilket meget godt illustrerer, at det går hurtigt på et birdrace og det med at nyde fuglene, det er der ikke tid til.

De 99 arter var nok til at vinde konkurrencen og gavekortet på 500 kr. til Naturbutikken. Nummer 2 så 92 arter på Sydfyn. Flere var afsted i det sønderjyske og et hold der i store træk kopierede min rute registrerede 84 arter. Udover at de 99 arter nok er en rekord for 1. januar så kan det siges, at totalen også var 16 arter højere end i 2014. Forskellen skal i høj grad findes i vejret. Med skyfri himmel fra midt på formiddagen og op til 9 graders varme, så var fuglene meget mædgelige og mange af de arter som er vejtrækkere var fortsat i landet.

Klyde

Foto: Torben Andersen

FORVENTNING

AF METTE SARUS HANSEN

FOTO AF CARSTEN SIEMS

Bogfinkehannen er klædt til fest
med blågrå hætte og rosenvest.

Hans lille kone beskedent grå
fornuftigt jokker blandt græs og strå
klar til at sørge for mange små.

Blåmejsen lyser så saligt blå.
Gråsiskenhannen som jorden grå
på en gang pranger med rød hat på.

Ja, alle fugle bli'r klædt til gilde,
for forårslyset er glædens kilde.

Nu venter alting på vårens bud
om elskov og om at springe ud.

(c)siems.dk

GENERALFORSAMLING I OAS

AF KAJ ABILDGAARD

Den 24. jan. blev den sædvanlige generalforsamling afholdt. Denne gang var det på Knøs Gård i Høruphav, fordi det sædvanlige hyggelige sted på skovridergården nu er blevet belagt med et gebyr. Der mødte 12 deltagere op. Forinden gik vi 10 mand en tur ved Trillen. Trods nogen tåge blev det en hyggelig tur med flere spændende arter.

Selve generalforsamlingen blev afviklet således:
Punkt 1. Valg af dirigent. Der blev Hans J. Leth Hansen.

Punkt 2. Formandsberetning ved Kaj Abildgaard lød således:

Også i 2015 har vi kunnet mærke de klimaændringer, som er i gang. Nye fuglearter dukker op og sjældne bliver mere almindelige. Arter som vi ser mere til er sølvhejre og nilgæs. Til gengæld har vi arter, som er blevet fåtallige og måske helt forsvinder. Det kan være broget fluesnapper, nattegal, slørugle, silkehaler og lærkefalk. En af årets positive nyheder er grønspætte i Sønderskoven.

Årets ture.

Vi har annonceret 25 ture i nærområdet. Af dem er kun en enkelt blevet aflyst. Der er i gennemsnit næsten 10 deltagere til hver tur. Til "Safarituren" kom kun 2 tilmeldinger, men den blev alligevel gennemført. Det er ellers en rigtig spændende tur, og jeg har allerede hørt om flere, som gerne vil med næste gang. På efterårets "gåsetur" var 8 tilmeldt og vi måtte sige optaget til en enkelt.

Aktiviteter derudover

Universe på Nordals havde en dag, hvor de samlede foreninger og udstillere til at komme med en stand. Vi havde sat 4 mand på opgaven og fik tegnet 7 nye medlemmer. Gentages sikkert næste år.

Deltagelse i udvalg

Som noget nyt har vi gennem DOF-Sønderjylland fået et ben indenfor i "Det grønne råd", hvor vi et par gange om året skal holde møde med kommunen og andre foreninger. I forvejen har vi en repræsentant i Danmarks Naturfredningsforening, Sønderborg Afd. Begge steder repræsenteres vi af vores formand.

Medlemstallet nu

Alene medlem af OAS: 74 enkelte + 10 ægtepar = 94 medlemmer

Medlem af både OAS og DOF: 48 enkelte + 5 ægtepar = 58 medlemmer

Det giver 137 betalende og 15 ægtefæller. I alt 152 medlemmer.

Vi har i årets løb fået 13 nye medlemmer og 9 har meldt sig ud. Hertil kommer 2 dødsfald.

50 års jubilæum

I september måned kunne vi fejre 50 året for foreningens start. Det skete med først en fugletur og dernæst kaffe på Dyvig Badehotel. Vi var ca. 40 deltagere. Næste år kan Panurus i øvrigt fejre 50 år.

Vores hjemmeside og galleri.

Vores foreningssider på nettet fungerer tilfredsstillende, men de burde benyttes lidt mere.

www.oasweb.dk fortæller uændret om foreningen og bestyrelsen. Her kan også ses vore kommende ture. Endvidere findes også beskrivelser af vores mange gode lokaliteter. Endelig finder du her oversigt over de bøger m.v., som kan lånes.

<http://galleri.oasweb.dk> er stedet, hvor du finder fotos vedrørende foreningen og fra vore ture. I må gerne lægge flere fotos ind både fuglefotos og fra vores ture.

<http://blog.oasweb.dk/> er siden, hvor du kan skrive om dine oplevelser, iagttagelser eller andet om foreningen og fuglelivet. Her er rigelig plads til flere indlæg.

DOF-basen.

Vi nåede nu op på ca. 52.000 observationer i vores område. En lille stigning i forhold til 2014. Mange af områdets indberettere har igen været flittige.

Den store fugletælling. Atlas 3

Projektet, som i første kvartal af 2017 går ind i det sidste år, forløber for vores område meget fint.

Panurus.

Medlemsbladet udkom i 2015 med de annoncerede 4 numre. DOF Sønderjylland, som vi udgiver bladet sammen med, synes at udgiften til bladet for dem er rigelig høj og har talt om reducere i antallet af numre. Af de 450 numre, som trykkes, aftager vi ca. 125, og vi betaler ca. 1/3 af de samlede udgifter, så vores andel må være til den gode side. Bladet er en vigtig informationskilde for os. Specielt også til

de mange medlemmer, som kun sjældent deltager på vore ture.

Sønderborgs ansvarsart.

Med vores lidt over 70 kasser, har vi rigeligt at se til. Selv om vi bruger teleskopstang og er fri for at have lang stige med rundt, så tager optællingen faktisk 2 dage. Ved sidste års optælling fandt vi 28 ynglende stor skalleslugere, en lille stigning. Vi mener at kasseniveauet må være nået, så vi sætter kun få kasser op yderligere og udskifter enkelte udslidte.

Nye vådområder

Bundsø er nu helt fyldt med vand. Forsøg på at få lavet nogle øer deroppe er endnu ikke lykkedes.

For få dage siden blev slusen til Mjels Sø åbnet. Selv om projektet først og fremmest er for at

reducere kvælstofudledningen til Alssund mm, så er det også blevet tilholdssted for mange fugle. I starten var der sorthalsede lappedykkere. Senest har der over længere tid været 1 eller 2 sølvhejre. En gruppe mennesker er gået sammen om at lokke storken til også.

Nye vindmøller

De planlagte møller ved Birkepøl er indtil videre sat på stand-by. En ny plan med vindmøllepark NØ for Nordals har været fremme.

Ugeavisens gættekonkurrence.

"Gæt en fugl" konkurrencen i Sønderborg Ugeavis blev gennemført sidst på året. Med hovedpræmien en god kikkert skænket af optiker Bleshøj kommer der rigtig mange besvarelser.

Fugletårnet ved Hartso.

Huset står nu som den bedst mulige løsning. Vi har fået det delvist malet, men skal lige efter det en gang mere i 2016. Trappen og taget var gået i stykker, men det har vi fået kommunen til at reparere.

Havørn.

Det går rigtig skidt med vores ørnerede på Nordals. Der synes ikke at være aktivitet omkring reden.

Til gengæld er det kommet oplysninger om, at der skulle være bygget en rede på Sydals.

Kystprojekter

Regeringen ønsker at nedbryde beskyttelsen af vores kyster ved at fjerne 300 m strandbeskyttelseslinjen. I starten "forsøgsvis?" 10-15 steder. Det største projekt er bygning af Nordals Ferieresort med hoteller, feriehytter, badeland, havn mm. Alt bygget mellem Universe og Lillebælt.

Annoncering

Jeg vil godt lige remse op, hvordan vi annoncerer vores ture m.v. På grund af dyr porto og besvær med gammeldags breve, vil vore ture blive annonceret i Panurus, på vores hjemmeside og i nogle tilfælde også på DOF-Sdjl.s digitale sider. Endelig sender jeg nogle dage før ture afholdes som reglen en e-mail.

Punkt 3. Fremlæggelse af regnskab

Regnskabet viste et underskud ca. kr.600. I virkeligheden kr.2.500 for lidt pga. manglende betaling for det sidste Panurusblad. Det giver dog ikke anledning til bekymring, idet vi i det forløbne år har haft ekstra udgifter til jubilæum på ca. kr.4.000. Samtidig vil forhøjelsen af kontingentet fra i 2016 giver ca. kr.6.000 mere i indtægt. *Regnskabet godkendtes.*

Punkt 4. Fastansættelse af

kontingent for næste år (2017)

Uændret kr.150,-.

Punkt 5. Valg til bestyrelsen

Orla Jessen, Gabor Græhn og Kaj Abildgaard var på valg og lod sig genvælge uden modkandidater.

Også Lars Peter Hansen lod sig genvælge som 1. suppleant. Som 2. suppleant blev Viggo Pedersen valgt.

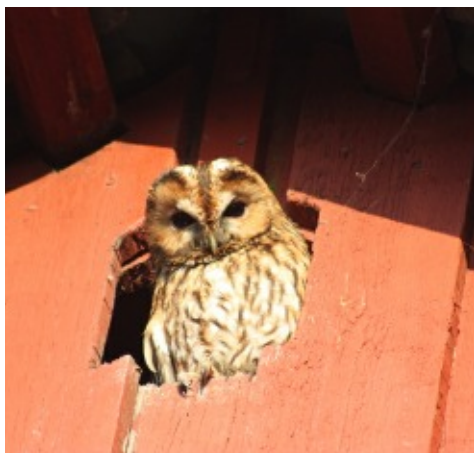
Punkt 6. Valg af 2 revisorer

Her blev Hans J. Leth Hansen genvalgt og yderligere indtrådte Klaus Bo Jensen.

Punkt 7. Indkomne forslag. Der var ingen.

Punkt 8. Eventuelt.

Ole Tønder havde et indlæg om DOF-Sdjl.s problem med deres andel af udgiften til Panurus. Forskellige løsningsmodeller blev fremlagt.

Natugle

Foto: Gunnar Andersen

FORMANDENS KIKKERT

AF JØRN VINTHER SØRENSEN

Allerførst vil jeg gerne takke for et godt fremmøde til vores årsmøde på Hohenwarte d. 7. februar.

Det var dejligt, at der var mange til alle 3 afdelinger: fugletur om formiddagen, årsmødet mellem frokost og eftermiddagskaffe samt endelig selve generalforsamlingen.

Karl Schlichter, der har været mangeårigt bestyrelsesmedlem, bebudede desværre inden generalforsamlingen, at han ikke ønskede genvalg. Vi takker ham for hans store arbejde især med koordineringen af fugleture.

Palle Rosendahl har påtaget sig opgaven at koordinere fugleturene fremover.

Som nyt medlem fik vi valgt Jan Ravnborg. Jan Ravnborg sad sidste år som suppleant og er også meget aktiv i Natur og Ungdom.

Karen Raagaard trådte ind som ny suppleant. Karen Raagaard har mange års erfaring i Haderslev Kommune, hvor hun har arbejdet med naturpolitiske emner.

Vi har fået sammensat en bestyrelse med mange forskellige kompetencer.

Derfor er jeg meget fortrøstningsfuld med hensyn til, at vi kan imødekomme medlemmernes forskelligartede ønsker til os.
oooOOOooo

Når jeg skriver dette, og I modtager Panurus kan vi glæde os over, at dagene er blevet betydeligt længere. Foråret er på vej. Det bliver en skøn tid, hvor vi igen skal hilse på de fugle, der drog

sydpå for at undgå den danske vinter.

Selv havde jeg også lyst til at tage sydpå, for det har da blæst og regnet en del denne vinter.

Men alligevel har vi fået taget en del vintertimetællature, så vi nu er over 50% for vinterperioden. Selv har jeg fået taget 6 af slagsen. Så jeg er overbevist om, at vi når at komme op på 100%, da vi kun er halvvejs inde i ATLASPROJEKTET.

Nu mangler vi lige, at vi giver forårstimetællaturene en "skalle". De skal tages i perioden 1. april – 12. Maj :-)

Vi har også stadigvæk ledige atlaskvadrater i Sønderjylland, så hvis I har tid og overskud til at tage et kvadrat mere, så vil det være glædeligt ☺
oooOOOooo

I foråret har vi mange fugleture at tilbyde. Og ikke nok med det, så er det jubilæumsår for Fugleværnsfonden. Det fejrer Fugleværnsfonden ved bl.a. at arrangere 100 fugleture ud over det ganske land. Heraf også mange i Sønderjylland, da Fugleværnsfonden har mange reservater i vores landsdel.

Herudover har vi også kursus i fotografering, hvor vi får besøg af Leif Schack-Nielsen.

Vi forventer også at vi til efteråret skal ud på øerne i Slivsøen og rydde for bevoksningen af hensyn til de ynglende måger og vadefugle. En dato herfor vil blive annonceret på vores hjemmeside samt på Facebook.

Knopsvane

Foto: Bjarne Nielsen

Ryler og Storspover

Foto: T Andersen

SET OG HØRT SIDEN SIDST

AF KARL SCHLICHTER OG MORTEN B. HANSEN

Oplysningerne til oversigten er taget fra DOF-basen, hvor det hovedsageligt er de bemærkelsesværdige fugleobservationer, som danner grundlag. Det skal derfor samtidigt være en opfordring til alle, at man indtaster sine observationer i DOF-basen.

Visse arter kan være markeret med (SU), og derfor skal observationen først forbi Sjældenhedsudvalget, før en endelig godkendelse accepterer observationen. Vi har valgt at tage hele perioden under et, da der er så få af de bemærkelsesværdige observationer.

Jagtfalk (SU) set flere steder i områderne omkring Margrethes Kog, Saltvandssøen og Rickelsbüller Kog. Den er set flere gange i perioden mellem den 13. dec. 2015 og den 12. jan. 2016.

Foto: Morten Scheller

Rødhalsed gås er set 3 gange i alt henholdsvis ved Margrethes Kog, Rømmø-dæmningen og Rickelsbüller Kog i perioden fra den 7. dec. 2015 og sidst set den 16. jan. 2016. (Der blev også set 1 rødhalsed gås den 7. feb. i Ny Frederikskog)

Halsbåndsalike set den 7. jan. i Sønderborg. Halsbåndsaliken (ssp. soemmerringii) er en spøjs race i dansk terminologi. Den er en af tre allikeracer i Europa, hvor de to andre er ssp. monedula og ssp. spermologus. Ifølge den

officielle danske artsliste på DOF og SUS hjemmeside, så er to af racerne truffet i Danmark og halsbåndsaliken er ikke en af dem! Det er en form, der jævnligt meldes, men spørgsmålet er nok nærmere om de meldte fugle er rigtige halsbåndsaliker eller om det er fugle med karakterer, der ligger inden for variationen af den nordlige allike (ssp. monedula) som flere ID-artikler mener. Ydermere så er der en stor overlappingszone mellem racerne, hvilket medfører at der er store områder med hybrider. Den nærmeste overlappingszone for halsbåndsalike skulle ligge i det østlige Polen og i det østlige Finland og det er også en mulighed, at det er sådanne hybrider, der ses i Danmark. En artikel om racerne findes på <http://calidris.home.xs4all.nl/jackdaw.htm>.

Status fra Sjældenhedsudvalget

Der er ikke godkendt nogen observationer siden forrige Panurus udkom. Der er kommet en indberetning om tundrahejle i stakken af observationer under behandling.

Under behandling

Tundrahejle sp. (Margrethe Kog 2015)

Mellemflagspætte (Christiansfeld 2015)

Dværgværling (Landsende - Rømmø 2015)

Dværgværling (Landsende - Rømmø 2014)

Mellemflagspætte (Draved Skov 2015)

Stor skrigørn (Rejsby 2014)

Hvornår finder vi ynglende mellemflagspætte i Sønderjylland? Foto: Torben Andersen

FUGLETURE I SØNDERJYLLAND

OAS/DOF SØNDERJYLLAND

Kursus

Hvordan tager man bedre fuglebilleder?

Tidspunkt: 16. april kl.

10:00 – ca. 15:30

Mødested: Fælleshave 1,
6100 Haderslev

Fotograferer du fugle og vil du gerne have noget inspiration og måske nogle nye idéer til din fotografering? Så kommer muligheden her – en hel dag der handler om at fotografere fugle. Om formiddagen skal vi se en række forskellige fuglebilleder og høre om

baggrunden for disse billeder. Undervejs bliver der fortalt om forskellige former for fuglefotografering, og der bliver mulighed for at se og diskutere udstyr, både det billige og det dyre.

Herefter spiser vi vores medbragte madpakker. Om eftermiddagen går vi til en nærliggende park og afprøver forskellige teknikker og diskuterer resultaterne.

Medbring spejlreflekskamera og tele (mindst 200mm) eller et superzoom-kamera og eventuelt specialudstyr, som du har glæde af og gerne vil vise andre.

Pris: 50 kr. som betales kontant på dagen
Foredragsholder og instruktør: Leif Schack-Nielsen

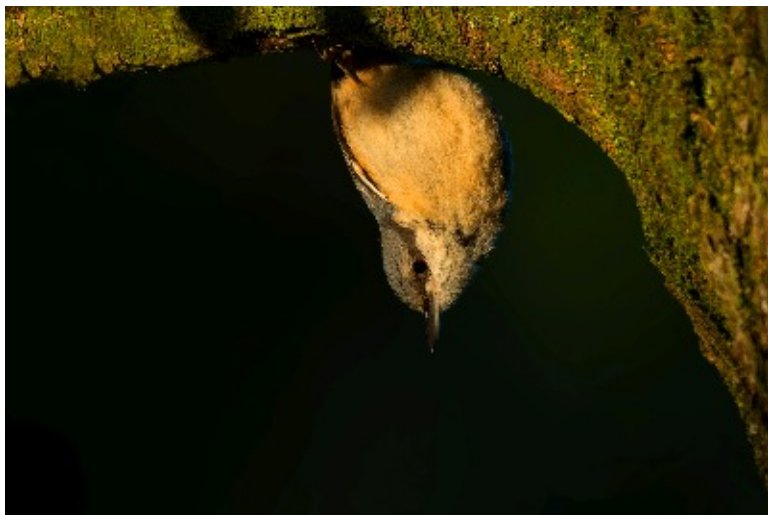
Tilmelding senest den 1/4/2016 til Martin Liebermann på 67liebermann@gmail.com
Arrangør: DOF Sønderjylland

Ture

Spættetur i Draved Skov

Lørdag d. 12. marts kl. 7.00 - 12.00

Vi har 4 måske 5 spættearter i Draved Skov,

Spætmejse

Foto: Torben Andersen

som vi håber at opleve. Vi vil også se på Traner i Draved Mose.

Mødested: P-pladsen i Draved Skov, Dravedvej
Turleder: Jan Ravnborg, tlf. 28144464

Arr.: DOF-Sønderjylland, Tønder lokalgruppe

Sandbjerg Sø

Tirsdag d. 5. april kl. 18.30.

Vi ser på søens ynglefugle især grågæs, ænder, lappedykkere og stor skallesluger og kikker specielt efter isfuglen.

Mødested: P-pladsen bag Sandbjerg Gods
Turleder: Gert Fahlberg. Tlf. 74 46 83 21.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Turen går til Hartsø, Kegnæs

Lørdag d. 9. april kl. 10.00 til ca. kl. 14.00

Der ses normalt mange rastende ænder, gæs og småfugle samt trækkende rovfugle. Vi kikker på, hvad der er på engen og i luften og går en tur i området.

Mødested: P-pladsen ved udkikshuset.

Turleder: Dennis Langholz. Tlf. 27 52 72 44

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Augustenborg Slotspark

Torsdag d. 14. april kl. 18.30.

Vi vil især gå efter parkens karakterfugle:

huldue, ravn og korttået træløber.

Mødested: P-pladsen i skovens nordøstlige hjørne.

Turleder: Svend Ove Jensen. Tlf. 21 60 02 56.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Fredsmaj, Sønderkoven, Sønderborg

Onsdag d. 20. april kl. 18.30.

Stedet har udviklet sig ret positivt. En del gæs og ænder mm.

Mødested: ved Fiskerhytten. Parkering:

Vendepladsen på Hjort Lorensens Vej

Turleder: Svend Ove Jensen. Tlf. 21 60 02 56.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Gelting Birk

Lørdag d. 23. april kl. 10.00 til kl. 14.00.

Det er længe siden, vi har besøgt denne skønne store naturlokalitet, hvor der ses mange rastende og trækkede fugle ikke mindst rovfugle.

Strandskade

Foto: Hans Hage

Ankomststedet afgøres af, hvordan vind og vejr er på denne dag.

Der er 1½ times kørsel til stedet. Af hensyn til evt. samkørsel ønskes tilmelding til turlederen.

Turleder: Dennis Langholz. Tlf. 27 52 72 44,

mail: dmlmariadm@gmail.com

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Tur til Nørresøen og Bremsbøl Sø

Lørdag d. 30. april kl. 9.00 - 12.00

Vi vil se på ænder, vadefugle, terner og evt. rovfugle.

Mødested: P-pladsen ved Lægan, Møllehusvej.

Turleder: Peter Kjer, tlf. 61150707.

Arr.: DOF-Sønderjylland, Tønder lokalgruppe

Sølsted Mose – stemmer fra reservatet

lørdag 30. april 2016 kl. 10:00 - ca. 13:00

Foråret er i fuld gang. Det grønnes, og fuglesangen fylder luften. På denne tur lytter vi til sangfuglene, der er vendt tilbage fra vinterkvarteret i Afrika. Naturligvis også de lokale traner. Måske den første gøg venter os. Der bliver også lejlighed til at høre om de første resultater i det store LIFE-projekt.

Mødested: P-pladsen for enden af Brændevej på sydsiden af Sølsted Mose

Turleder: Naturvejleder Allan Gudio Nielsen. Tlf. 20890909

Arr.: Fugleværnsfonden

Stormengene – røde ryler og sorte skader

søndag 1. maj 2016 kl. 08:00 - ca. 11:00

Mens de sorte og hvide strandskader er på hjemmebane i Vadehavet, så er de røde ryler – islandske kaldes de – kun halvvejs mellem deres afrikanske vinterkvarter og yngleområderne i det fjerne Sibirien. I Vadehavet tankes de energi til den lange rejse, ligesom de tusindvis af kobbersnepper, regnsponer, strandhjemler, klirer og andre vadefugle, der er på vej nordpå. Imens gnasker knortegæssene sig gennem ålegræsset, for der er kun tre uger til deres afgang til Ishavet. Dette og meget andet kan opleves ved Stormengene på Rømø.

Mødested: P-pladsen for enden af Stormengevej/Rimmevej ved

Stormengene

Turleder: Naturvejleder Allan Gudio Nielsen.

Tlf. 20890909, Arr.: Fugleværnsfonden

Formiddagstur til Rumohrsgård dyrehave

Mandag d. 9. maj kl. 09.00 til kl. 11.00

Gøgen ankommer omkring dette tidspunkt. Der er i skoven spor efter karpedamme, og man kan

finde flotte skålstene.

Mødested: P-pladsen i skovens NØ hjørne.

Indkørsel fra Hundslev via Skovvej.

Turleder: Lars Peter Hansen. Tlf. 40 87 62 44

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Gå til Fugl - Gammelbyvej 39, Fjelstrup nord for Haderslev

Tirsdag d. 10. maj kl. 17.15 - 19.15

På disse ture får du mulighed for at øve dig i at se på fugle:

Adfærd, udseende, stemme. Vi går en tur på Karen Raagaards ejendom og bestemmer, hvad vi ser og hører. Vi slutter af med at hygge os sammen med medbragte klemmer

Mødested: Det præcise mødested bliver annonceret på www.dof-sj.dk

Turledere: Karen Raagaard, Helle Regitze Boensen, Egon Iversen

Mere info hos Helle Regitze Boesen, mobil 40 78 16 20, mail: hrb@regis.dk

Arr.: DOF-Sønderjylland, Haderslev lokalgruppe

Tinglev Mose

Onsdag den 11. maj 2016 Tid: 08.00 – ca. 11.00

Vi vil på turen rundt i mosen lytte til og se på lokalitetens fugleliv. Da mosen er meget fugtig tilrådes vandtæt fodtøj.

Nattergalen er ankommet, og sangen er på det højeste nu. Jeg håber, at vi også kommer til at se og høre blåhals, græshoppersanger, rørhøg, trane plus et par overraskelser.

Mødested: ved Søhuset med tilkørsel fra Visgårdvej. Følg skiltningen fra Bajstrup eller Bjernstrup.
Turleder: Egon Iversen. Tlf. 74 41 57 19.

Arr.: DOF-Sønderjylland

Kær Vestermark, Sønderborg

Onsdag d. 11. maj kl. 19.00.

Aftentur med kikkerten. De fleste forårsfugle skulle nu være dukket op. Vores bedste sted for nattergal.
Mødested: P-pladsen i sydenden af det militære område.

Turleder: Svend Ove Jensen. Tlf. 21 60 02 56

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Gå til Fugl - Rode Skov/mose ved Holbøl syd for Åbenrå

Tirsdag d. 17. maj kl. 17.15 - 19.15

På disse ture får du mulighed for at øve dig i at se på fugle: Adfærd, udseende, stemme. Vi går en tur på lokaliteten og bestemmer, hvad vi ser og hører. Vi slutter af med at hygge os sammen med medbragte klemmer.

Mødested: Det præcise mødested bliver annonceret på www.dof-sj.dk

Turledere: Karen Raagaard, Helle Regitze Boensen, Egon Iversen

Mere info hos Helle Regitze Boesen, mobil 40 78 16 20, mail: hrb@regis.dk

Arr.: DOF-Sønderjylland, Haderslev lokalgruppe

Bremsbøl Sø – blandt blåhalse og sortterner

tirsdag 17. maj 2016 kl. 20:00 - ca. 22:00

Vi går lige til grænsen og besøger Bremsbøl Sø. Det er forår i søen. Ynglefuglene er i fuld gang.

Nogle har unger, andre ruger, mens de sidste vadefugle fortsat er på træk nordpå. Med lidt held ser vi en af Danmarks sjældne ynglefugle, sortterner, på fisketur fra ynglepladser i nabolaget. Og ved solnedgang synger blåhalsene for fuld kraft.

Vi tager også en afstikker til naboområderne, Hasberg Sø og Ubjerg Kog.

Mødested: Martin Iversen

Turleder: P-pladsen ved Bremsbølvej 2, 6270 Tønder

Arr.: Fugleværnsfonden

Blåhals

Foto: Torben Andersen

Søgård Mose – nattergal og traner i mosen

onsdag 18. maj 2016 kl. 19:30 - 22:00

Vi går fra P-pladsen forbi Søgård Sø ud til mosen, hvor tårnet besøges og tilbage igen til P-pladsen. Mulighed for nattergal, trane og flere forskellige sangfugle. Vandtæt fodtøj tilrådes.

Mødested: P-Pladsen syd for motorvejsafkørsel 15 Søgård ved Avntoftvej

Turleder: Egon Iversen, Tlf. 74415719

Arr.: Fugleværnsfonden

Pøls Rev på Sydals

Onsdag d. 18. maj kl. 19.00.

Vi ser på stedets sangere og andre småfugle. Chance for rødrygget tornskade og gul vipstjert.

Mødested: P-pladsen ved Pøls Rev. Kør gennem Neder-Lysabild og drej til højre ved Felsgaard.

Turleder: Svend Ove Jensen. Tlf. 21 60 02 56.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Landvaleunger

Foto: Gunnar Andersen

Tur til Ballum Sluse og Rømø

Lørdag d. 21. maj kl. 12.30- 15.30

Vi vil se, hvad maj måned byder på ved Vadehavet.

Mødested: P-pladsen ved Ballum Sluse.

Turleder: Inger Sønnichsen, tlf. 23629934.

Arr.: DOF-Sønderjylland, Tønder lokalgruppe

OAS's store Sønderjyllands Safari

Lørdag d. 21. maj kl. 1.00 til formentligt omkring kl. 18.00.

Altså også en natnaturtur. En spændende heldagstur til nogle af de bedste fuglelokaliteter i Sønderjylland.

Fra Sønderborg kører vi samlet i minibus mod Rømø, hvor vi undervejs vil gøre holdt for at lytte efter Vagtler og Engsnarrer. På Rømø bruger vi

Ringdue ved rede

Foto: Gunnar Andersen

de sidste mørke timer på at lytte efter Natravn og på at de øvrige fugle langsomt vågner, hvorefter vi begiver os på safari rundt i Sønderjylland. Vi skal bl.a. besøge Lakolk Sø og Strand, Rømødæmningen, Ballum området, Magisterkogen, Sølsted Mose, Draved Skov og Frøslev Mose og Plantage. Turens rute ligger dog ikke fast, og der kan improviseres i forhold til vejr og fugle. Artslisten skulle gerne komme på den gode side af 130 arter, og vi håber på arter som Sølvehjre, Rørdrum, Hedehøg, Vagtel, Engsnarre, Hvidbrystet Præstekrave, Grønspætte, Sortspætte, Natravn, Blåhals, Sortstrubet Bynkefugl, Skægmejse, Savisanger, Rødtoppet Fuglekonge, Fyrremejse, Pungmejse mm.

Bindende tilmelding til turleder senest mandag d.

16. maj helst på e-mail gaborgraehn@gmail.com

Der er dog kun 8 pladser, og de besættes efter først til mølle princippet, så vent ikke for længe! Turens pris er på 100 kr.

Mødested: P-pladsen ved Stadion, Ringriksvej, Sønderborg (overfor politistationen).

Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 63 12 33 44

OBS! Da OAS yder tilskud til turen, er den kun for OAS medlemmer!

Kanadagæs

Foto: Gunnar Andersen

Gå til Fugl - Hjartbro Skov ved Bevtøft vest for Vojens

Tirsdag d. 24. maj kl. 17.15 - 19.15

På disse ture får du mulighed for at øve dig i at se på fugle: Adfærd, udseende, stemme. Vi går en tur på lokaliteten og bestemmer, hvad vi ser og hører. Vi slutter af med at hygge os sammen med medbragte klemmer.

Mødested: Det præcise mødested bliver annonceret på www.dof-sj.dk

Turledere: Karen Raagaard, Helle Regitze Boensen, Egon Iversen

Mere info hos Helle Regitze Boesen, mobil 40 78 16 20, mail hbr@regis.dk

Arr.: DOF-Sønderjylland, Haderslev lokalgruppe

Gul vipstjert

Foto: Sven Ove Jensen

Margrethe Sø, Gråsten

Onsdag d. 25. maj kl. 19.00 til ca. kl. 21.00.

En fredfyldt lokalitet med et hav af orkidéer. Vi har før kunnet se op mod 30 fuglearter.

Mødested: P-pladsen ved skovkanten. Indkørsel fra Felstedvej ca. 2-3 km fra slottet i Gråsten.

Turleder: Viggo Petersen. Tlf. 51 35 13 73.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Fuglenes Dag - Sølsted Mose

søndag 29. maj 2016 kl. 20:00 - ca. 22:30

DOF-Sønderjylland og

Fugleværnsfonden inviterer til Fuglenes Dag. Sølsted Mose har gennemgået en forvandling. Den oprindelige mosenatur er blevet genoprettet. Det har givet nye muligheder for mosens fugleliv. Her sidst i maj er alle vores sangfugle ankommet. På aftenuren rundt i mosen byder vi

velkommen til alle vore almindelige sangfugle. Gøgen kukker, nattergalen klukker og den sælsomme græshoppesanger svirrer. Men også andre spændende mosefugle kan dukke op. Hvad med en trane, en blåhals eller ...

Mødested: P-plads for enden af Brændevej på sydsiden af Sølsted Mose

Turleder: Martin Iversen & Inger Sønnichsen

Arr.: Fugleværnsfonden

Morgentur i Gråsten Slotspark.

Lørdag d. 4. juni kl. 7.00 til ca. kl. 10.00.

Vi ser på fuglene ved Slotssøen og i parken og håber på godt vejr.

Tag kikkerten med. Nyd fuglenes sang.

Mødested: P-pladsen ved Felstedvej.

Turleder: Orla Jessen. Tlf. 23 20 13 43.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Natravnetur.

Fredag d. 10. juni kl. 22.00 - 24.00

Mødested: P-pladsen ved

Bygma, Nørre Skærbækvej 61, Skærbæk.

Turleder: Inger Sønnichsen, tlf. 23629934.

Arr.: DOF-Sønderjylland, Tønder lokalgruppe

Storketur til Tyskland.

Lørdag d. 25. juni kl. 9.00 - 15.00

Vi kører til storkebyen Bergenhusen, der ligger ca. 100 km syd for den dansk/tyske grænse. I Bergenhusen har der i mange år ynglet hvide storke. I 2015 ynglede der 12 par.

Mødested: P-pladsen ved Tønder Svømmehal, Sønderlandevej 4.

Der arrangeres samkørsel efter behov. Husk pas og madpakke.

Turleder: Inger Sønnichsen, tlf. 23629934.

Arr.: DOF-Sønderjylland, Tønder lokalgruppe

Dobbeltbekassiner

Foto: Torben Andersen

Panurus

Udgives af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) Sønderjylland og Ornitologisk forening for Als og Sundeved (OAS).

Oplag: 450 eks.

Tryk: A Søe-Knudsen, Stoholm.

ISSN 0904-5619

Panurus er fælles medlemsblad for DOF-Sønderjylland og Ornitologisk forening for Als og Sundeved (OAS). Det udsendes op til 4 gange årligt til alle medlemmer.

Synspunkter, der kommer til udtryk i artikler o. lign. dækker ikke nødvendigvis foreningens holdning. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Løst abonnement

koster 150 kr, som indbetales på Sydbank:

Registreringsnummer: 7970

Kontonummer: 0114097

mærket Panurus. Husk at oplyse navn.

NB: Må IKKE bruges til kontingent til OAS.

Bladet har til opgave

- at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser
- at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse
- at være til gensidig inspiration
- at formidle ornitologisk viden om den sønderjyske fuglefauna

Redaktion

Redaktionens adresse:

Panurus

Nyvang 10

6400 Sønderborg

Gabor Graehn

gaborgraehn@gmail.com

Her mangler Dit navn ...

Produktionsplan

- Deadline for nr. 1 er 15. februar
- [Deadline for nr. 2 er 15. maj](#)
- Deadline for nr. 3 er 15. august
- Deadline for nr. 4 er 15. november

Artikler afleveres til Gabor, helst som OpenOffice- eller Word-fil.

Illustrationer leveres som jpg-filer/jpeg-filer eller som tegning/foto til scanning.

Artikler og billeder modtages med tak

Besøg DOF-Sønderjyllands hjemmeside på

www.DOF-SJ.dk

eller besøg os på facebook

Her findes masser af

oplysninger om

lokalafdelingen, samt

aktuelle nyheder, forum og galleri.

"Mødestedet for sønderjyske

ornitologer!"

Med godt 400 modtagere har Panurus en stor læserskare. Vi modtager løbende små og store artikler fra medlemmerne, og det er vi meget glade for.

Hvis du har en artikel - eller en idé, så kontakt os endelig.

Redaktionen opbygger et billedarkiv om Sønderjyllands natur i almindelighed og fugleliv i særdeleshed.

Se også

www.OASweb.dk

OAS's hjemmeside med ture, fotoer og blog.

Til dette arkiv søger vi billeder. Alle skarpe billeder har interesse, og ved brug angiver vi altid, hvem der er fotografen.

SWAROVSKI
OPTIK

MacNab.eu

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

Nørrekebbel 7 6400 Sønderborg Tlf. 74 43 16 46

**kontor
syd^{as}**

www.kontorsyd.dk

**DANSK ORNITOLOGISK FORENING
SØNDERJYLLAND
FORMAND: JØRN VINTHER SØRENSEN**
Kongevej 64
6100 Haderslev

Tlf.: 74 53 17 20 / Mobil: 20 80 39 16
@ : jorn.vinther.sorensen(a)gmail.com
www.dof-sj.dk

Kontingent bliver opkrævet af
hovedforeningen

**ORNITOLOGISK FORENING FOR
ALS & SUNDEVED
FORMAND: KAJ ABILDGAARD**
Johan Skjoldborgsvej 3
6400 Sønderborg

Tlf.: 74 42 50 05
@ : abildgd@stofanet.dk
www.oasweb.dk

Kontingent til OAS (kr.150) skal indsættes
på reg. 1551 og kontonr. 9104429

AFSENDER

PANURUS
EGON IVERSEN
BLÅMOSE 27
HØRUPHAV
6470 SYDALS

 POST
PP DANMARK
B

